

Kosmoseasjust kodu- ja välismaal

Esimene uudis on kosmosega õige kaudselt seotud, aga arvestades kaasnenud tagajärgi ning mõju tänapäeva maailmale, ei saa mitte vaikida.

Nimelt aastal 1957 Nõukogude Liidu poolt orbiidile viidud esimene Maa tehiskaaslane Sputnik tekitas ameeriklastes paraja paanika, millele president D. Eisenhower reageeris organisatsiooni ARPA (Advanced Research Projects Agency) loomisega. Sputniku lend andis ameeriklastele signaali, et lisaks piiksuvale nelja antenniga kerale suudavad venelased viia orbiidile ning sealt teisel kontinendil asuvalle sihtmärgile ka tuumalaengu. Selleks, et võimalikud kahjustused oleksid väiksemad, otsustati ARPA luua hajusstruktuurina, üle terve riigi. Ja loomulikult on sel puhul esmaülesanne kiire ning mugava kommunikatsiooni tagamine. Toasuured elektronarvutid olid juba olemas ning miks mitte proovida sundida neid omavahel informatsiooni vahetama.

Loodi ARPANET, milles 29. oktoobril 1969 lähetatud esimene e-kiri „login“ andis põhjuse pidada seda kuupäeva interneti sünnipäevaks. Tegu on kahtlemata inimkonna arengut samavõrra mõjutanud nähtusega, nagu seda on Lunastaja sünd jõulukuus. Kuid millegipärast ei leidnud ma Eesti pressist ühtegi väärikat artiklit nii olulise tähtpäeva kohta (siiski, kastanid tõi tulest välja ajakirja Tarkade Klubi novembrinumber, kus ilmus korralik ülevaatelugu interneti 40 aasta juubelist, samuti tuleb mainida ka 31. oktoobri Postimehe lugu). Samas, 27. oktoobri Helsingin Sanomat sisaldab leheküljesuurust (te ju teate, kui suur on HS-i lehekülg) artiklit internetist, sünnist tänapäeva välja. Võib-olla see ongi

põhjus, miks soomlastel on Nokia ja meil ei ole?

Aga kosmosele lähemale. 10. novembril toimub sündmus, mis on väike samm maailmale, aga suur samm ühele väikeriigile (kui parafraseerida Neil Armstrongi). Nimelt allkirjastatakse Eesti ja Euroopa Kosmoseagentuuri (ESA) vaheline koostööriigi (European Cooperating State – ECS) leping. Leping annab Eesti ettevõtetele ja teadusasutustele võimaluse osaleda ESA projektides ning saada ka selle eest tasu. Eeltingimuseks on siiski Eesti panus ESA eelarvesse – üks miljon eurot aastas, aga põhiosa sellest (erinevalt näiteks OECD liikmemaksust) tuleb projektide finantseerimise vormis Eestisse tagasi. Pärast lepingu allkirjastamist on aega täpselt üks aasta, et defineerida projektid, vormistada vastavad lepingud ning kooskõlastada need ESA komiteedes. On ju ESA-l 17 täisliiget ja nad on huvitatud, et uustulnuk ei tungiks nende reviiirile. Kui kõik on OK, allkirjastatakse nn harta ning tegelik töö võib alata. Igal juhul on asjast huvitatud ettevõtjad ning teadlased valmis osalema selles huvitavas ning epohhiloovas ettevõtmises.

Eestionesimene Euroopa uutest liitunud riikidest, kes ECS-lepingu sõlmib (jättes arvesse võtmata vanad Ida-Euroopa kosmosemaad: Tšehhi Vabariik, Poola, Ungari, Rumeenia, kellel kõigil need sammud juba ammu astunud). Selleks, et meie lõunapoolsed naabrid ei jääks meist kaugele maha, ning kasutada koostööst tulenevaid võimalusi, initsieeris Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus (EAS) projektitaotluse Euroopa Komisjoni seitsmendasse raamprogrammi. Taotlus osutus nii heaks, et hindajad and-

sid sellele 14 punkti 15 võimalikust. Projekti NordicBaltSat sisuks on Balti riikide võimekuse tõstmine suhtlemisel eeskätt Euroopa kosmoseinstitutsioonidega ning ühise tehnoloogilise programmi loomine. Partneriteks on Invent Baltics OÜ Eestist, Ventspilsi Kõrgtehnoloogia Park Lätist, Kaunase Tehnoloogiaülikool, firma Wasat Poolast, Rootsi Kosmosekorporatsioon SSC ja Rahvusvaheline Kosmoseülikool ISU Prantsusmaalt. Projekti koordineerib EAS ning see käivitub jaanuaris 2010.

Seega, kosmos pakub uusi huvitavaid võimalusi ka meile, kuigi kunagi ei tea, kuhu need välja võivad viia ja mida endaga kaasa tuua, kui tuletada meelde loo algust. Jää on hakanud liikuma, härrad vannutatud mehed.